

De inhoud maakt verschil: de dynamiek van parlementair vraaggedrag in België en Denemarken

Rens Vliegthart en Stefaan Walgrave

SAMENVATTING VAN

Vliegthart, R. & Walgrave, S. (2011). Content Matters: The Dynamics of Parliamentary Questioning in Belgium and Denmark. *Comparative Political Studies*, 44 (8), 1031-1059.

Het stellen van parlementaire vragen is een van de belangrijkste bezigheden van parlementariërs in West-Europa. Het is een middel om aan te geven welke onderwerpen van belang zijn en welke beleidsproblemen volgens hen moeten worden aangepakt. Voor leden van de oppositie is het vaak de belangrijkste manier om de regering onder druk te zetten. De vraag die in ons artikel centraal staat is: wat bepaalt hoeveel vragen parlementsleden stellen over een bepaald onderwerp? Het artikel is verschenen in een themanummer over het vergelijkende agenda-setting-project, waarin de analyse van politieke agenda's in termen van de relatieve aandacht voor verschillende onderwerpen centraal staat.

Om de onderwerpkeuze voor parlementaire vragen te begrijpen richten we ons op verschillende mogelijke verklaringen. De eerste factor die van belang zou kunnen zijn in landen met coalitieregerin-

gen is de inhoud van het regeerakkoord. Hoe meer aandacht een bepaald onderwerp in dit akkoord krijgt, hoe geschikter dit onderwerp voor oppositiepartijen is om de regering op aan te vallen. Ook parlementsleden van coalitiepartijen zullen onderwerpen die uitgebreid aan bod komen in het regeerakkoord speciaal in het oog houden en bij een mogelijke schending van de afspraken bewindspersonen van coalitiegenoten hierover vragen stellen. De tweede factor die we in beschouwing nemen zijn de preferenties van de partij waartoe het parlements lid behoort, zoals vastgelegd in het partijprogramma: hoe meer aandacht een onderwerp in dat programma krijgt, hoe meer vragen leden van de partij over dit onderwerp zullen stellen. De derde factor is mediaberichtgeving: media informeren parlementsleden over onderwerpen waaraan zij aandacht kunnen besteden en waarmee zij

mogelijkerwijs electoraal kunnen scoren. Hoe meer aandacht voor een onderwerp in de media, des te meer aandacht parlementsliden aan dit onderwerp zullen besteden.

We verwachten dat de invloed van partijprogramma's en media sterker is voor leden van oppositiepartijen dan voor leden van regeringspartijen. Parlementariërs die tot de oppositie behoren worden op generlei wijze – formeel of informeel – beperkt in de onderwerpen waarover zij vragen kunnen stellen, terwijl hun collega's van de coalitiepartijen rekening moeten houden met gemaakte afspraken met en gevoeligheden van andere coalitiepartijen. Daardoor zal het voor de eerste groep parlementariërs makkelijker zijn zich te richten op de prioriteiten van de partij zoals weergegeven in het partijprogramma en zullen zij zonder beperkingen informatie uit de media kunnen gebruiken.

De verwachtingen worden getest in België en Denemarken, twee landen met een gelijkaardig politiek systeem, maar die sterk verschillen in de praktijk van het stellen van parlementaire vragen. Terwijl dit in Denemarken grotendeels een oppositie-aangelegenheid is, gebruiken in België ook coalitiepartijen dit instrument veelvuldig. Voor Denemarken richten wij ons grotendeels op schriftelijke vragen en een kleine hoeveelheid mondelinge vragen voor de periode 1984 tot 2003 (N = 43.638), voor België op de mondelinge vragen en interpellaties tussen 1991 en 2000 (N = 10.556). Voor iedere vraag wordt gecodeerd welk onderwerp centraal staat. Coderingen worden gedaan aan de hand van een gelijkaardig codeboek, waarin respectievelijk 23 en 25 hoofdon-

derwerpen worden onderscheiden. Ook regeerakkoorden (alleen voor België), partijprogramma's en mediaberichtgeving (radionieuws in Denemarken, kranten en televisie in België) worden met behulp van dezelfde onderwerpclassificatie gecodeerd.

De analyse wordt uitgevoerd op een wekelijks niveau en betreft een *multilevel*-analyse, waarbij weken genest zijn in *issues*, die weer genest zijn in partijen. De afhankelijke variabele is het percentage van het totale aantal vragen dat gesteld wordt door een partij over een bepaald onderwerp. Als controlevariabele voegen we de waarde van de afhankelijke variabele een week eerder toe. Ook voor de onafhankelijke variabelen gebruiken we de waarden van de week ervoor, zodat de oorzaak in tijd aan het gevolg voorafgaat.

De resultaten bieden zowel in Denemarken als in België steun voor onze verwachtingen: in België komen onderwerpen die in het regeerakkoord genoemd worden vaker aan bod in parlementaire vragen. In zowel Denemarken als België geldt hetzelfde voor onderwerpen in partijprogramma's en mediaberichtgeving. De effecten van de laatste twee zijn in beide landen sterker voor oppositiepartijen dan voor coalitiepartijen. De invloed van het partijprogramma is zelfs licht negatief voor de Deense regeringspartijen. Dit zou te maken kunnen hebben met het verschillende gewicht dat Deense en Belgische politieke partijen toekennen aan hun partijprogramma's: in Denemarken is het eerder een samenraapsel van ideeën, terwijl het in België een manier is om het partijprofiel neer te zetten en eigenaar van onderwerpen te worden. Daar-

DE DYNAMIEK VAN PARLEMENTAIR VRAAGGEDRAG IN BELGIË EN DENEMARKE

naast stellen Deense parlementariërs van coalitiepartijen met name 'ongevaarlijke' vragen die betrekking hebben op lokale of zelfs persoonlijke aangelegenheden en die niet direct een meer algemeen politiek belang hoeven uit te drukken. Ten slotte laten aanvullende analyses voor Denemarken zien dat mondelinge vragen alleen door mediaberichtgeving worden beïnvloed.

Dit artikel bevestigt het beeld van de parlementariër die zich in zijn of haar

gedrag laat leiden door de directe informatie-omgeving (media), de preferenties van de eigen partij (partijprogramma) en de institutionele positie waarin hij of zij zich bevindt (regeerakkoord). De studie is verder een voorbeeld dat aantoont hoe de *agenda-setting*-benadering gebruikt kan worden om het gedrag van politieke actoren te verklaren en invloedsrelaties tussen verschillende politieke instituties bloot te leggen.